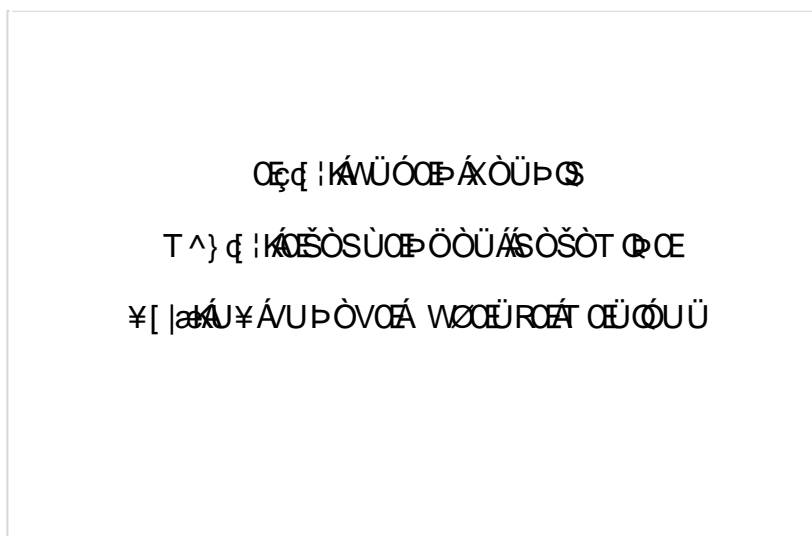

**»Mladi za napredek Maribora 2014«
31. srečanje**

NARAVNI PRIRASTEK LETA 2012

Raziskovalno področje: Geografija, geologija

Raziskovalna naloga

Februar 2014

KAZALO

POVZETEK	3
1 UVOD	4
2 NATALITETA	5
2.1 Kaj je nataliteta	5
2.2 Nataliteta v letu 2012	9
3 MORTALITETA	11
3.1 Kaj je mortaliteta	11
3.2 Mortaliteta v letu 2012	13
4 NARAVNI PRIRASTEK	15
4.1 Naravni prirastek v letu 2012	15
5 REŠITVE	17
6 ZAKLJUČEK	19
7 PRILOGE	20
8 VIRI IN LITERATURA	32

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sem raziskoval gibanje števila prebivalstva v letu 2012. Natančno sem preučil nataliteto, mortaliteto in naravni prirastek. Raziskal sem dejavnike, ki vplivajo na stopnjo natalitete in mortalitete. Statistične podatke sem natančno obdelal in poiskal vzroke za takšne vrednosti. Tako pomemben del naloge obsega razlago, zakaj je nekje mortaliteta visoka, drugod nataliteta nizka ali pa so kje podatki nepričakovani. Poskušal sem tudi poiskati rešitve v primerih, ko je naravni prirastek zelo visok ali nizek.

Pred raziskovalnim delom sem zastavil tudi tri hipoteze, ki sem jih potrdil ali ovrgel.

1. Nataliteta je najvišja v Afriki, predvsem v slabše razvitih državah, medtem ko drugod nataliteta ne izstopa.
2. Mortaliteta je najvišja v slabše razvitih državah po celem svetu (Afrika, Srednja Amerika, nekateri deli Azije), medtem ko je drugod nizka.
3. Naravni prirastek je najvišji v Afriki in v nekoliko slabše razvitih državah Azije, medtem ko je v bolj razvitih državah zelo nizek.

Prvo in tretjo hipotezo sem potrdil, medtem ko je druga hipoteza delno potrjena.

1 UVOD

V tej nalogi bom raziskal kakšno je trenutno gibanje števila prebivalcev po svetu. Osredotočil se bom na naravni prirastek, na katerega vplivata nataliteta in mortaliteta. Za to nalogo sem se odločil zaradi želje po reševanju globalnih težav na področju prebivalstva. Seveda sem si pred raziskovanjem postavil hipoteze, ki so sledeče:

1. Nataliteta je najvišja v Afriki, predvsem v slabše razvitih državah, medtem ko drugod nataliteta ne izstopa.
2. Mortaliteta je najvišja v slabše razvitih državah po celem svetu (Afrika, Srednja Amerika, nekateri deli Azije), medtem ko je drugod nizka.
3. Naravni prirastek je najvišji v Afriki in v nekoliko slabše razvitih državah Azije, medtem ko je v bolj razvitih državah zelo nizek.

Podatke sem iskal v literaturi, ki sem si jo izposodil v Univerzitetni knjižnici Maribor. Informacije sem dobil tudi na svetovnem spletu. Največ sem jih našel v *2012 World population data sheet*, kjer so zapisani najrazličnejši podatki o svetovnem prebivalstvu. Na tem mestu sem našel vse potrebne podatke, ki sem jih navedel v tabelah v prilogi.

V raziskovalni nalogi bom raziskal nataliteto, mortaliteto, in naravni prirastek. V prvem delu bom podal nekaj teoretičnih izhodišč in razložil od česa sta odvisni nataliteta in mortaliteta. Nato bom poiskal podatke za leto 2012 in jih predstavil. Poskušal bom tudi poiskati rešitve za težave, s katerimi se srečuje svetovno prebivalstvo.

2 NATALITETA

2.1 Kaj je nataliteta

Rodnost oziroma nataliteta je pojav, ki spremlja obnovo svetovnega prebivalstva, torej število rojstev, ki v statistikah upošteva živorojene otroke. Seveda je to pojav, ki je vedno v pozitivnih številkah. Analitiki pa zraven rojstev analizirajo, zakaj so številke takšne kot so, pa tudi kaj vpliva na situacijo v tem trenutku, saj nataliteto oblikuje veliko dejavnikov in vzrokov.

Pri tem se osredotočimo na navade in odločitve današnje družbe, kot so načrtovanje družine, kontracepcija, splav ter drugi dejavniki in vzroki rodnosti.

Splav, kontracepcija in načrtovanje družin

Ta dva dejavnika sta v zadnjem času zelo spremenila podatke, saj močno vplivata na končni rezultat. To se dobro opazi na zemljevidih, o čemer bom več napisal v poglavju o nataliteti v letu 2012. Ti dejavniki vplivajo na način življenja posameznika oziroma družine, predvsem v razvitih državah, kjer se je načrtovanje družine zelo razširilo. Pri načrtovanju družine si ljudje, predvsem v razvitih državah, pomagajo s kontracepcijskimi sredstvi. Takšen način življenja se je pojavil po demografskem prehodu. Pred prehodom so poznali tradicionalne, manj zanesljive metode kontracepcije. Tudi splav v takratnih časih ni pomenil nič novega, zgodilo se pa je in se še dogaja, da je veliko držav skeptičnih glede splavov, ali jih naj dovolijo ali ne. Vse to vpliva na rodnost, zato je kritičnega pomena, da se zavemo, kako ti dejavniki vplivajo na demografijo. To sta zelo dobro klasificirala *K. Davis* in *J. Blake*.

Načrtovanje družine igra veliko vlogo pri nataliteti. Predvsem ko govorimo o razlikah med skrajnostmi. V Evropi danes nimamo večjih težav z visoko nataliteto. To lahko pripišemo načrtovanju družin. Ta v Evropi igra pomembno vlogo, saj se dandanes starši več ne odločajo za visoko število otrok, za razliko od preteklosti. Zagotovo je življenje finančno zelo naporno, zato si marsikdo ne želi otroka oz. več otrok, saj je to dodaten strošek.

Načrtovanje družine se začne že s tem, da se partnerja odločita koliko otrok bosta imela. Marsikatera ženska, ki nenačrtovano zanosi, se odloči za splav. Čeprav je to

marsikje prepovedano, se to dogaja skoraj povsod. Ilegalni splavi tudi povzročijo manjšo natančnost podatkov.

Dejavnike natalitete, ki delujejo posredno, lahko razdelimo na več vrst. Ti dejavniki so biološki, ekonomski, družbeni, kulturni, antropološki in psihološki.

Biološki dejavniki

Že rojstvo je biološki proces in je ključno za ohranitev človeške vrste. A kot smo videli v poglavju splav, kontracepcija in načrtovanje družine je človek na razvoj zelo vplival, saj je bila včasih odločitev veliko bolj neposredna. Klub temu rodnost ni odvisna le od naših odločitev, ampak tudi od nas samih, saj mora biti človek sposoben imeti otroka. Tukaj lahko nastopijo bolezni, starost, nepredvidena smrt ... Ta dejavnik je zelo velik v manj razvitih deželah, predvsem v Afriki. O tem bom več napisal v poglavju o nataliteti v letu 2012, iz česar bo jasno razvidno to, na kar kažejo zgoraj naštetih dejavniki.

Ekonomski dejavniki

O tej temi bi v današnjem času lahko veliko napisali, pa vendar se na tem mestu lahko vprašamo, kako kriza na svetu vpliva na rodnost. Denar zagotovo vpliva na življenje posameznika na področju družine, saj revnejši veliko težje priskrbijo sredstva za otroke, kajti ekonomsko vzgajanje otroka ni poceni. Na tem mestu še moram omeniti, da živimo v svetu, kjer materializem igra veliko (negativno) vlogo. Zato so starši in otroci lahko žrtve psiholoških dejavnikov, ki jih bom opisal kasneje, pa tudi žrtve socialnih pritiskov. Vendar na srečo ta dejavnik še ni vplival na rodnost tako močno, kot biološki dejavniki ter kontracepcija, splav in načrtovanje družine, na katero pa zagotovo v določenem merilu vpliva tudi ekonomsko stanje.

Družbeni dejavniki

Ta dejavnik velikokrat združimo s ekonomskim, saj tudi tukaj veliko vlogo igra poklic, družbenoekonomski položaj posameznika, izobrazba in kvalificiranost, pa tudi življenjski prostor, položaj žensk ter ne nazadnje tudi načrtovanje družine. V tradicionalnem načinu reprodukcije je bila in je rodnost veliko večja. To se dobro opazi v slabše razvitih državah. Tudi vrednote družine se v takšnih krajih razlikujejo od modernega pomena družine. Dejstvo je že življenje samo in življenjski slog. Manj

razvite države so ohranile staro kulturo rojstev, medtem ko v razvitejših državah že napredek močno vpliva na razvoj vrednot družine. Tu bi lahko našteval še dejavnike, kot so politika, mediji in ekonomika. Ne glede na razlike pa se moramo zavedati, da čeprav je rodnost v manj razvitih državah večja, ima družina veliko večji pomen kot v bolj razvitih državah. To je tudi vzrok, zakaj se rodnost v revnejših državah težje zniža.

Pomen družine igra veliko vlogo predvsem v manj razvitih državah. V Afriki že kultura oblikuje odnose med ljudmi, s tem pa tudi pomen družine. Tam še vedno živijo v skupnostih s poglavarjem na čelu, ženske pa rojevajo bistveno več otrok kot pri nas. V Nigeriji to število dosega 5. 5 otroka na žensko. Seveda je to za Afričane povsem običajno, saj so bili tako vzgojeni. Tudi njihovo življenje zato poteka povsem drugače.

Kulturni dejavniki

Ti dejavniki so zelo vplivali nekoč, vendar z leti njegova pomembnost pada, saj vera, etičnost, pripadnost, rasa in vrednote veliko manj vplivajo na reprodukcijo. Nekateri dejavniki, kot so vera, etika in pripadnost, bodo ostali, vendar pa ostali dejavniki izgubljajo na pomenu, saj se je svet v zadnjih desetletjih zelo globaliziral. Še pred 100 leti pripadniki črne rase niso imeli skoraj nič pravic, danes pa so družbeno povsem enakopravni drugim rasam. Dejavniki, ki so še vedno pomembni bodo spremenili svoj pomen in vrednost. Še v srednjem veku je bila vera zelo pomembna, danes pa temu ni tako. Na koncu smo torej prišli do spoznanja, da je svet vedno manjši in da so kulturni dejavniki izgubili na pomenu, vendar pa ne bodo nikoli povsem izginili.

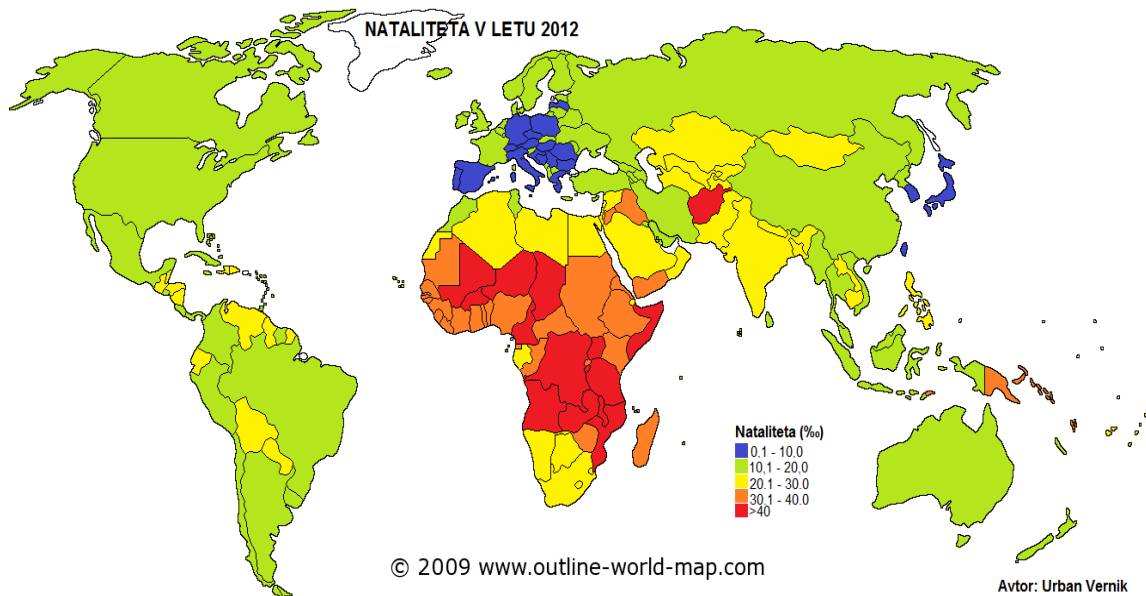
Skozi zgodovino in tudi danes igra v svetu vera pomembno vlogo. V tem delu bi se osredotočil predvsem na katolike. Ti so nam najbližje, so med najštevilčnejšimi in so imeli velik vpliv na tem področju. Najglasneje je odmevalo nasprotovanje splavu in kontracepciji.

Antropološki in psihološki dejavniki

Ena izmed najpomembnejših antropoloških in psiholoških dejavnikov sta razmišljanje in odločanje posameznika. Ne le to, da se lahko sam odločiš koliko otrok boš imel in kdaj boš imel otroke, pomembno je tudi to, ali si sposoben in pripravljen vložiti čas v razvoj družine. Zelo pomembno je tudi, če sploh želiš imeti družino, oziroma če jo že imaš ali jo še želiš razširiti. Seveda na psihološki vidik človeka vpliva marsikaj, zato se ti dejavniki lahko hitro spremenijo.

2.2 Nataliteta v letu 2012

Karta 1: Nataliteta leta 2012

Že na prvi pogled je razvidno kje je nataliteta najvišja. Celotna Afrika, z izjemo skrajnega severa in skrajnega juga, ima stopnjo natalitete nad 30%. Vendar zakaj? Na tej točki se ozrimo nazaj na dejavnike. Prav vsi na Afriko vplivajo tako, da je nataliteta zelo visoka. Ozaveščanje o kontracepciji je zelo nizko, gospodarsko so te države med najslabše razvitimi, kultura in miselnost ljudi je takšna kot v preteklosti in zato družine ne načrtujejo. Ne le o socialnih razlikah na celini, pomisliti moramo tudi na razliko med temi ljudmi in ostalim svetom. Na tem mestu lahko potrdim svojo hipotezo, da je v slabše razvitih državah Afrike nataliteta najvišja. Seveda moramo pogledati obe skrajnosti, zato se osredotočimo na Evropo, kjer je večina držav sveta, ki imajo nataliteto nižjo od 10%. Prav vsaka stvar se v Evropi razlikuje od Afrike. Ozaveščenost o uporabi kontracepcijskih sredstev je zelo visoka, države so z nekaj izjemami zelo dobro razvite in ljudje živijo v koraku s časom. Vsaka medalja ima dve plati. Prebivalstvo Evrope se stara, kar prinese veliko ovir za prebivalstvo. Po ocenah Evropske komisije bo leta 2025 več kot 20% prebivalstva starejšega od 65 let, do leta 2060 pa naj bi bila več kot tretjina Evropejcev starejših od 65 let. Pri tem podatku se vrnimo k Afriki, kjer pričakovana življenjska doba v nekaterih državah sploh ne presega te številke. Še en dokaz več kako in v kakšnih okoliščinah živijo v Afriki.

Staranje prebivalstva v Evropi bo še znižalo nataliteto. Posledice pa bo čutilo tudi gospodarstvo, saj bodo nastale težave v razmerju med ekonomsko aktivnimi prebivalci in vzdrževanim prebivalstvom. Dejavniki natalitete vplivajo na Evropo in Afriko povsem obratno, vendar pa imata obe skrajnosti veliko negativnih posledic.

Omenjene težave si lažje predstavljamo ob primeru. Primerjal bom dve skrajnosti, zato vzemimo za primer Afriko in Evropo. V Evropi ima ena ženska v povprečju med 1,4 in 2 otrokoma (Francija 2,0, Nemčija 1,4, Združeno Kraljestvo 1,9 ...). V Evropi je 740 milijonov ljudi. Žensk je nekoliko več kot polovica. Od tega moramo odšteti ženske, ki niso zmožne imeti otrok. Tako dobimo povprečno stopnjo natalitete v Evropi, ki je okoli 0. Zraven tega je povprečna starost ženske, ko dobi prvega otroka, precej nižja kot v Evropi. Sedaj se še osredotočimo na Afriko. Tam ima ženska v povprečju med 2,5 in 5,5 otroka. (JAR 2,5, Nigerija 5,5, Kenija 4,7 ...). V Afriki je zaradi nizke starosti pri prvem otroku tudi več odstotkov žensk, ki imajo otroke. V Afriki živi več kot milijarda ljudi in to število hitro raste, saj je naravni prirastek 11%.

3 MORTALITETA

3.1 Kaj je mortaliteta

Mortaliteta oziroma smrtnost je pojav, s katerim so se ukvarjali že sredi 17. stoletja. Mortaliteta ima prav tako kot nataliteta veliko dejavnikov, ki so se skozi zgodovino spreminjali, čeprav je smrt človeka na prvi pogled nekaj, kar je vedno bilo in vedno bo prisotno. Vendar pa je modernizacija sveta tudi v ta pojav prinesla velike spremembe.

Vzroki smrtnosti

Smrt je dogodek, ki doleti vsakega človeka, nekatere prej, druge kasneje, ampak pomembno je, da vemo, zakaj in kako nekdo umre. Za urejanje statistike smrtnosti skrbi agencija OZN-a WHO oz. Svetovna zdravstvena organizacija. Ta organizacija loči vzroke smrti po *Mednarodni klasifikaciji bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov*.

Prav tako kot nataliteta ima tudi mortaliteta veliko povezavo z ekonomskimi, življenjskimi in socialnimi dejavniki, saj ti vplivajo na zdravje in življenjsko dobo človeka. Takšen dokaz je na primer virus HIV, ki je veliko bolj razširjen v državah, kjer je slabo poskrbljeno za zdravstveno stanje posameznikov. Te države s svojim ravnanjem širijo bolezn hitreje kot drugod in tudi slabo poskrbijo, da bi se določene bolezni ozdravile.

Dejavniki smrtnosti

Ti na smrtnost, z razliko od vzrokov, delujejo posredno, zato so nekoliko manj očitni. To zahteva od nas, da poznamo posebno metodologijo. Osnovna delitev le-te je delitev na endogene in eksogene. Endogeni so tisti, ki se nanašajo na človeka, na eksogene pa vpliva okolje okoli nas .

Endogeni dejavniki

Pri teh dejavnikih, ima glavno vlogo genetika, ki določa vse v našem telesu; kakšni smo, kako hitro se staramo ali odraščamo, katerega spola smo ... Zraven tega moramo omeniti tudi velik in zelo pomemben dejavnik pri mortaliteti - to so dedne bolezni in prirojene napake. Te močno vplivajo na stopnjo mortalitete. To se pokaže

tudi na zemljevidih, ki jih bom predstavil kasneje. Seveda je težko natančno določiti mortaliteto, ki je izključno sestavljena iz endogenih podatkov, saj se ti dejavniki zelo močno povezujejo z eksogenimi. Razliko v mortaliteti moških in žensk je kot endogeni dejavnik težko določiti, saj vmes posežejo eksogeni dejavniki. Na tem primeru imajo npr. moški drugačen družbeni, ekonomski in kulturni pogled. Vse to lahko vpliva na smrtnost, zato le stežka trdimo, da so odločilni izključno endogeni dejavniki.

Eksogeni dejavniki

Zunanji dejavniki, kot jih lahko poimenujemo drugače, so povezani z načinom življenja vsakega posameznika in posledično tudi celotnega prebivalstva. V tej kategoriji so ciljni ljudje tisti, ki umrejo predčasno prav zaradi eksogenih dejavnikov.

Eksogene dejavnike delimo na fizične dejavnike in družbeno okolje.

Fizični dejavniki

Fizični dejavniki sicer nimajo tako močnega pomena kot družbeno okolje, a jih moramo vseeno izpostaviti, kajti njihov povzročitelj smo prav mi ljudje. Zakaj? Med te dejavnike prištevamo prav vse, kot npr. težave z okoljem in njegovim onesnaženjem. Ti zelo vplivajo na ljudi, saj se telo človeka ne more dovolj dobro pripraviti na spremembe v okolju. Te lahko posledično prinesejo tudi smrt.

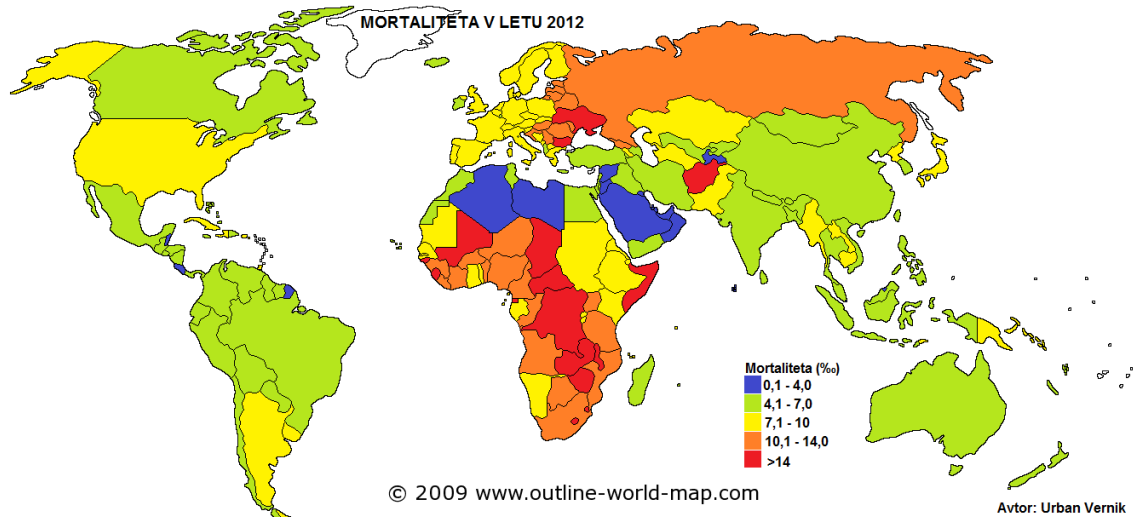
Med fizične dejavnike prištevamo tudi bolezni in širjenje mikroorganizmov. Ti povzročajo velike epidemije in smrt več deset tisoč ljudi. V moderni zgodovini so to bile npr. prašičja gripa, ptičja gripa in okužbe z bakterijo E. Coli. Seveda je v zgodovini najbolj izstopala kuga, ki je vzela več življenj kot IISV. Največja nevarnost nam preti, če se spremembe v okolju in mikroorganizmi združijo, saj nekatere spremembe v okolju mikroorganizmom omogočijo lažjo širitev na žrtev in lažje razmnoževanje.

Družbeno okolje

Ta skupina eksogenih dejavnikov je veliko bolj pomembna oziroma nam posreduje več podatkov kot fizični dejavniki. Sem prištevamo družbeni položaj, družbeno razvitost in družbenoekonomsko razvitost. Tu pridejo v poštev tudi kulturni in psihološki dejavniki.

3.2 Mortalitet v letu 2012

Karta 2: Mortalitet leta 2012

Na prvi pogled se tudi tukaj opazi kje je mortaliteta najvišja, vendar glede na nataliteto prinaša določene spremembe. Pri mortaliteti so z modro barvo označene države, ki imajo nizko stopnjo mortalitete. Nizka stopnja mortalitete ima tudi negativno plat. Zakaj? Naravni prirastek se izračuna tako, da od stopnje natalitete odštejemo stopnjo mortalitete. Nekatere afriške države imajo visoko nataliteto in nizko mortaliteto, kar pomeni visok naravni prirastek. Poglejmo za primer Alžirijo, ki ima stopnjo natalitete 25‰ in stopnjo mortalitete 4‰. To pomeni visok naravni prirastek, ki je 21‰. Vsekakor je tudi visoka stopnja mortalitete izredno negativna. Poglejmo za primer Mali. Z visoko nataliteto (46‰) in mortaliteto (15‰) ima vseeno visok naravni prirastek, ki znaša 31‰. Vendar zakaj? Kratka pričakovana življenjska doba, število otrok in povprečna starost ženske ob rojstvu prvega otroka so dovolj zgovorni podatki.

Večina Evrope ima z redkimi izjemami visoko stopnjo mortalitete. Ne smemo pozabiti tudi na to, da ima Evropa nizko stopnjo natalitete. To se kasneje pozna tudi na naravnem prirastku. Drugod po svetu ni večjih odstopanj. Na tej točki bi rad izpostavil še Afganistan, ki izstopa tako v nataliteti kot tudi v mortaliteti. Tudi za to državo veljajo slabi življenjski pogoji (vojne, slabo gospodarstvo ...).

Na tem mestu bi rad izpostavil primer Malija. Mali je država, ki ima težave z visoko nataliteto, mortaliteto in naravnim prirastkom. Vendar zakaj? Vzroke lahko iščemo v

naslednjih podatkih CIE. Mali je na drugem mestu po višini naravnega prirastka. Mati je ob prvem otroku stara v povprečju le 18,6 leta. Pričakovana življenjska doba je slabih 55 let. So na 203. mestu od 223 držav po tem kazalniku. Na zadnjem mestu je Čad, ki ima pričakovano življenjsko dobo le 49 let. To dokazuje tudi podatek, da je 6,7% ljudi starejših od pričakovane življenjske dobe. Še bolj zanimiv je podatek, da ima 36% otrok med 5. in 14. letom že otroka. Dodamo lahko še podatek, da je 28% otrok do 5. leta podhranjenih. Če temu dodamo življenjske razmere (med njimi tudi bolezni kot npr. AIDS), dobimo razlago, zakaj je mortaliteta tako visoka. Prav AIDS zelo močno vpliva na podatke, saj je v Afriki to zelo pogosta in razširjena bolezen. AIDS povzroča smrt, zdravila pa še ne poznajo. Kako grozne so razmere (predvsem v Afriki) pričajo naslednji podatki:

- V JAR je okuženih kar 5.600.000 ljudi (Vseh prebivalcev je okoli 50.000.000).

- Od 9 držav, kjer je okuženih več kot milijon ljudi, je 7 afriških. Med njimi sta še Indija in ZDA, vendar imata ti dve državi veliko večje število prebivalcev kot te afriške države.

Seveda tu niso okuženi samo starejši, vendar so žrtve tudi otroci. In z rešitvami za zdravljanje AIDS-a bomo zagotovo zmanjšali mortaliteto, vendar so za to potrebni postopki ozaveščanja. Če ti uspejo, bi se posledično zmanjšala tudi nataliteta in naravni prirastek.

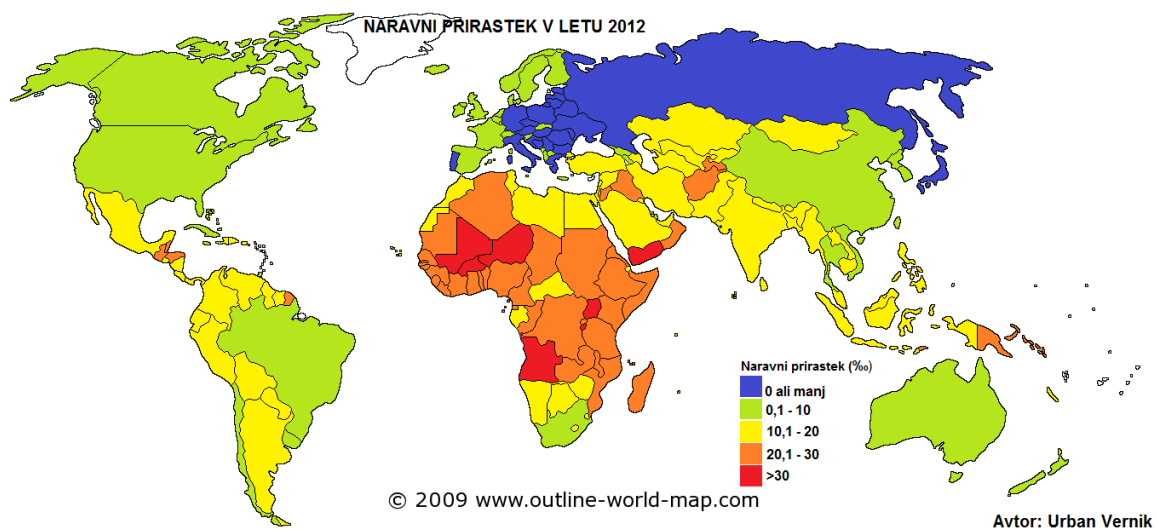
Tudi Evropa se sooča z težavami, ki so precej manjšega obsega kot v Afriki, vendar so zelo pomembne. Evropska komisija za prezgodnje smrti krivi bolezni, predvsem raka. Ta je najbolj pogost na pljučih (domnevno zaradi kajenja), sledi rak na prsih. Nenalezljive bolezni povzročijo kar 80% vseh prezgodnjih smrti v EU. Seveda lahko zraven teh bolezni naštejemo tudi nalezljive bolezni ter zunanje dejavnike (npr. nesreče). Vendar imajo ti proti zgoraj omenjenim boleznim majhno vlogo.

4 NARAVNI PRIRASTEK

Naravni prirastek je podatek, ki ga dobimo, če od natalitete odštejemo mortaliteto. Rezultat je negativen, če je stopnja mortalitete višja od stopnje natalitete. Zelo visok ali zelo nizek oziroma negativen prirastek ima lahko negativne posledice.

4.1 Naravni prirastek v letu 2012

Karta 3: Naravni prirastek leta 2012

Pri naravnem prirastku lahko opazimo dve večji izjemi. Zraven Afrike, ki je izstopala tako po nataliteti kot po mortaliteti, se tukaj pojavi tudi večji del Evrope z Rusijo. Za Afriko so ponovno značilne visoke vrednosti, ki s seboj prinašajo negativne posledice. Te vrednosti povzročajo mnogo težav.

Osredotočimo se na dve skrajnosti. Prva je seveda Afrika, ki izstopa z visokimi vrednostmi. To pomeni, da se prebivalstvo pospešeno večja. To samo po sebi ni težava, vendar ko dodamo pogoje in način življenja visok naravni prirastek postane težava. Kako pride do tega smo obravnavali v prejšnjih poglavjih. Posledice so lahko velika težava za življenje ljudi. Tu so težave, ki se vežejo na preživetje ljudi. Zagotovo smo že videli kdaj kakšno televizijsko oddajo o življenju v Afriki, ki ni lahko. Revščina je v tem delu sveta velika težava. Eden izmed vzrokov za visoko stopnjo revščine je tudi visok naravni prirastek. Revščina povzroči še več negativnih posledic. Lakota je težava, s katero se srečuje na milijone ljudi v Afriki. Ob konstantnem višanju števila

prebivalstva že tako znane težave postanejo toliko večje. Zato bi se (se bo) življenje v teh državah še poslabšalo.

V Evropi se soočamo z drugačnimi težavami in sicer z negativnim naravnim prirastkom. Ta prevladuje predvsem v vzhodni in srednji Evropi. Negativen naravni prirastek povzroča novo vrsto problemov. Zaradi staranja prebivalstva prihaja do težav, da mora država več plačevati za upokojence, delavcev pa je manj in tako prihaja do težav povezanih z denarjem.

Omeniti je potrebno tudi Kitajsko, ki je uspešno zmanjšala svoj naravni prirastek, medtem pa prebivalstvo Indije še vedno narašča. Načrtovanje družin na Kitajskem pa je prineslo tudi veliko težav. Po tradiciji si kitajske podeželske družine bolj želijo moškega potomca kot pa ženskega, zaradi tega je marsikje na podeželju prišlo do nesorazmerij med moškim in ženskim delom prebivalstva. Pogosto je tudi zapuščanje otrok in celo umori.

5 REŠITVE

Razvidno je, da tako previsok kot prenizek naravni prirastek prinaša velike težave. Potrebno se je zavedati, da je naravni prirastek globalna težava, kar pomeni, da bi bilo potrebno uvesti ukrepe po vsem svetu. Seveda bo zelo težko povsem odpraviti težave, ki jih visok ali nizek naravni prirastek povzroča, vendar pa, če ne poskusimo, ne moremo uspeti.

Rešitve za previsok naravni prirastek

V tem delu govorimo o državah z visokim naravnim prirastkom, torej o celotni Afriki in nekaj državah zunaj nje.

Prva izmed rešitev je ozaveščanje ljudi o načrtovanju družine in kontracepciji. Če bi ljudje to ozaveščanje vzeli resno, bi naredili velik korak naprej, saj bi začeli živeti drugače. To bi lahko naredili s predavanji, plakati in načrtnim izobraževanjem. V Afriki je težava v tem, da bodo ljudi, ki živijo v tradicionalnih družinah že stoletja težko prepričali.

Naslednja izmed rešitev je omejevanje števila otrok, ki ga je uporabljala Kitajska. Tam je bil ta projekt delno neuspešen, saj so kljub nadzoru, starši raje imeli moškega potomca kot ženskega, kar je prineslo tudi negativne posledice. Takšna rešitev bi se lahko izkazala za uspešno, vendar pa bi težavo predstavljala poseljenost in šibka centralna oblast v nekaterih državah. Vprašamo se lahko, kdo bi preverjal, če se omejevanje števila otrok res izvaja.

Ena izmed rešitev je tudi omejevanje mortalitete, vendar je ta rešitev nekoliko tvegana, saj če bi se v Afriki življenjski standard izboljšal še vedno ni zagotovila, da bi se nataliteta omejila. Res pa je, da tudi uspeh ni izključen, saj je možno, da bi se z dvigom življenjskega standarda, spremenil tudi pogled ljudi na družino.

Zgoraj naštetih rešitev nam ne zagotavljajo odpravo težav, vendar bi nam lahko s trudom in postopnim vpeljevanjem načinov, ki bi spremenili trenutno stanje, uspelo.

Rešitve za prenizek naravni prirastek

Po nizkem naravnem prirastku izstopata srednja in vzhodna Evropa, vendar pa izstopanja v naravnem prirastku niso tako očitna kot v Afriki.

Dejstvo je, da se težave zaradi nizkega oziroma negativnega naravnega prirastka že kažejo. Delež delovno aktivnega prebivalstva se v primerjavi z deležem upokojenih manjša. Vedno več držav se sooča z izplačevanjem pokojnin, saj izplačevanje le-teh vedno bolj obremenjuje državni proračun. Logična rešitev bi bila seveda višja rodnost, vendar pa slabo gospodarsko stanje odvrča ljudi od odločitve za večje število otrok, saj je stopnja brezposelnosti precej visoka. Zaradi tega lahko rečem, da bi bila edina rešitev za dvig naravnega prirastka gospodarska rast in določene ugodnosti, ki bi jih prejeli starši z večjim številom otrok.

6 ZAKLJUČEK

Preden sem se lotil raziskovalnega dela sem postavil tri hipoteze. Po podrobni analizi lahko hipoteze potrdimo ali ovržemo.

Začnimo pri nataliteti. Ta hipoteza je potrjena brez težav, saj Afrika v tem primeru daleč najbolj izstopa. Ne le da ima zelo visoko nataliteto, ampak nikjer drugod po svetu nataliteta ne dosega takšnih vrednosti kot v Afriki, razen redkih izjem. Razlogi za visoko nataliteto so predvsem življenjski pogoji in navade. Navade vplivajo tudi na dežele, kjer je nataliteta nizka.

Mortaliteto lahko za razliko od natalitete le delno potrdim, saj je res, da je v Afriki najvišja, vendar v nekaterih drugih slabo razvitih državah ne dosega tako visokih vrednosti. Preseneča pa me tudi dejstvo, da je mortaliteta zelo visoka v Evropi z Rusijo. Vzroki za visoko mortaliteto so bolezni ter staranje prebivalstva.

Hipotezo, ki zagovarja, da je najvišji naravni prirastek v Afriki in manj razvitih državah Azije visok, lahko potrdim. Podatki so namreč pokazali, da je temu res tako. Vzrok leži predvsem v visoki stopnji natalitete.

Rešitve pri visokem naravnem prirastku so lahko omejevanje otrok po zakonski poti ali ozaveščanje. Prav slednja rešitev bi lahko pomagala tudi pri prenizkem naravnem prirastku, saj se je potrebno zavedati, da nizek naravni prirastek povzroča zmanjšanje delovno aktivnega prebivalstva, kar v razvitih državah dodatno obremenjuje državni proračun.

7 PRILOGE

Tabela 1: Nataliteta, mortaliteta in naravni prirastek po svetu

Država/ <u>regija</u> / celina	Nataliteta (‰)	Mortaliteta (‰)	Naravni prirastek (‰)
Afrika	36	11	25
<u>Severna Afrika</u>	26	6	10
Alžirija	25	4	21
Egipt	25	5	20
Libija	23	4	19
Maroko	19	6	13
Južni Sudan	42	14	28
Sudan	34	9	25
Tunizija	19	6	13
Zahodna Sahara	22	6	16
<u>Zahodna Afrika</u>	40	13	27
Benin	40	12	28
Burkina Faso	43	12	31
Zelenortske otoki (Cape Verde)	26	6	20
Slonokoščena obala	35	12	23
Gambija	38	9	29

Gana	32	8	24
Gvineja	39	13	26
Gvineja Bissau	38	17	21
Liberija	40	11	29
Mali	46	15	31
Mavretanija	34	10	24
Niger	46	11	35
Nigerija	40	14	26
Senegal	38	9	29
Sierra Leone	39	16	23
Togo	36	8	28
<u>Vzhodna Afrika</u>	38	11	27
Burundi	42	10	32
Komori	37	9	28
Džibuti	29	10	19
Eritreja	36	8	28
Etiopija	34	10	24
Kenija	35	8	27
Madagaskar	35	7	28
Malavi	43	15	28
Mauritius (Mavricij)	11	7	4

Mayotte (FRA)	41	3	38
Mozambik	42	14	28
Reunion (FRA)	17	5	12
Ruanda	33	10	23
Sejšeli	18	8	10
Somalija	44	16	28
Tanzanija	41	11	30
Uganda	45	12	33
Zambija	46	16	30
Zimbabve	34	15	19
<u>Centralna Afrika</u>	43	15	28
Angola	44	12	32
Kamerun	41	14	27
Centralnoafriška republika	35	16	19
Čad	45	16	29
Kongo	40	11	29
Demokratska republika Kongo	45	17	28
Ekvatorialna Gvineja	37	15	22
Gabon	27	9	18

Sao Tome in Principe	37	8	29
<u>Južna Afrika</u>	22	12	10
Bocvana	26	14	12
Lesoto	28	16	12
Namibija	26	8	18
Južnoafriška republika	21	12	9
Svazi	30	15	15
Amerika	16	7	9
<u>Severna Amerika</u>	13	8	5
Kanada	11	7	4
Združene države Amerike	13	8	5
<u>Srednja Amerika in Karibski otoki</u>	19	6	13
<u>Srednja Amerika</u>	21	5	16
Belize	25	4	21
Kostarika	16	4	12
El Salvador	20	7	13
Gvatemala	29	5	24
Honduras	27	5	22
Mehika	20	5	15

Nikaragva	24	5	19
Panama	19	5	14
<u>Karibski otoki</u>	18	8	10
Antigva in Barbuda	14	5	9
Bahami	15	6	9
Barbados	13	8	5
Kuba	11	8	3
Nizozemski Antili (NIZ)	14	9	5
Dominika	13	8	5

Dominikanska Republika	23	6	17
Grenada	19	6	13
Guadeloupe (FRA)	13	7	6
Haiti	27	9	18
Jamajka	16	7	9
Martinik (FRA)	13	7	6
Portoriko	11	8	3
Sv. Krištof in Nevis	14	7	7
Sv. Lucija	13	6	7
Sv. Vincent in Grenadini	19	8	11

Trinidad in Tobago	14	8	6
<u>Južna Amerika</u>	18	6	12
Argentina	19	8	11
Bolivija	26	7	19
Brazilija	16	6	10
Čile	15	5	10
Kolumbija	19	6	13
Ekvador	21	5	16
Francoska Gvajana	26	3	23
Gvajana	21	6	15
Paragvaj	24	5	19
Peru	20	5	15
Surinam	19	6	12
Urugvaj	14	10	4
Venezuela	21	5	16
Azija	18	7	11
<u>Zahodna Azija</u>	24	5	19
Armenija	14	9	5
Azerbajdžan	19	6	13
Bahrajn	15	3	12
Ciper	12	6	6

Gruzija	13	11	2
Irak	35	6	29
Izrael	21	5	16
Jordanija	34	4	30
Kuvajt	18	3	15
Libanon	22	6	16
Oman	24	3	21
Palestina	33	4	29
Katar	11	1	10
Savdska Arabija	22	4	18
Sirija	24	4	20
Turčija	17	5	12
Združeni arabski emirati	13	1	12
Jemen	38	6	32
<u>Južna Azija</u>	23	7	16
Afganistan	43	16	27
Bangladeš	23	6	17
Butan	20	7	13
Indija	22	7	15
Iran	19	6	13
Kazahstan	23	9	14

Kirgizistan	27	7	20
Maldivi	22	3	19
Nepal	24	6	18
Pakistan	28	8	20
Šrilanka	18	6	12
Tadžikistan	27	4	23
Turkmenistan	22	8	14
Uzbekistan	23	5	18
<u>Jugovzhodna Azija</u>	19	7	12
Brunej	19	3	16
Kambodža	26	8	18
Indonezija	19	6	13
Laos	28	8	20
Malezija	20	5	15
Mjanmar	19	8	11
Filipini	25	6	19
Singapur	10	4	6
Tajska	12	7	5
Vzhodni Timor	34	8	26
Vietnam	17	7	10
<u>Vzhodna Azija</u>	12	7	5
Kitajska	12	7	5

Japonska	9	10	-1
Severna Koreja	15	9	6
Južna Koreja	10	5	5
Mongolija	23	7	16
Tajvan	9	7	2
EVROPA	11	11	0
<u>EU</u>	10	10	0
<u>Severna Evropa</u>	13	9	4
Danska	11	9	2
Estonija	11	11	0
Finska	11	9	2
Islandija	14	6	8
Irska	16	6	10
Latvija	9	14	-5
Litva	11	13	-2
Norveška	12	8	4
Švedska	12	10	2

Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske	13	9	4
<u>Zahodna Evropa</u>	10	9	1

Avstrija	9	9	0
Belgija	12	10	2
Francija	13	9	4
Nemčija	8	10	-2
Liechtenstein	10	6	4
Luksemburg	11	7	4
Monako	6	6	0
Nizozemska	11	8	3
Švica	10	8	2
<u>Vzhodna Evropa</u>	11	13	-2
Belorusija	11	14	-3
Bolgarija	10	15	-5
Češka	10	10	0
Madžarska	9	13	-4
Moldavija	11	11	0
Poljska	10	10	0
Romunija	9	13	-4
Rusija	13	14	-1
Slovaška	11	9	2
Ukrajina	11	15	-4
<u>Južna Evropa</u>	10	9	1
Albanija	11	5	6

Andora	10	4	6
Bosna i Hercegovina	8	9	-1
Hrvaška	9	12	-3
Grčija	10	10	0
Italija	9	10	-1
Kosovo	15	3	12
Makedonija	11	9	2
Malta	10	7	3
Črna Gora	12	9	3
Portugalska	9	10	-1
San Marino	10	7	3
Srbija	9	14	-5
Slovenija	11	9	2
Španija	10	8	2
Oceanija	18	7	11
Avstralija	14	7	7
Mikronezija	24	5	19
Fidži	21	8	13
Francoska Polinezija	17	6	11
Guam (ZDA)	19	5	14
Kiribati	30	8	22

Maršalovi otoki	31	6	25
Nauru	30	9	21
Nova Kaledonija	16	5	11
Nova Zelandija	14	7	7
Palau	14	8	6
Papua in Nova Gvineja	31	10	21
Samoa	29	5	24
Salamonovi otoki	32	6	26
Tonga	27	7	10
Tuvalu	23	9	14
Vanuatu	31	6	25

8 VIRI IN LITERATURA

<http://www.outline-world-map.com/political-white-world-map-b6a>, 27. 9. 2012.

Malačič, J., Demografija Teorija, analiza, metode in modeli. Ljubljana: Ekonomska fakulteta v Ljubljani, 2006.

http://ec.europa.eu/health/ageing/policy/index_sl.htm, 12.12. 2014.

http://ec.europa.eu/news/economy/120515_sl.htm, 12.12. 2014.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ml.html>-, 5.1.2014.

<http://worldfamilymap.org/2013/wp-content/uploads/2013/01/WFM-2013-Final-lores-11513.pdf>, 31.1 . 2014.

http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/185215/Leading-causes-of-death-in-Europe-Fact-Sheet.pdf, 31. 1. 2014.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2156rank.html>, 2.2.2014.